

SIX: CARACTERÍSTICAS E RESULTADOS PRINCIPAIS EN 2014.....	páxina 1
INGRESOS E MORTALIDADE POR CANCRO DE CERVIX EN GALICIA: 1996-2013.....	páxina 10

SIX: CARACTERÍSTICAS E RESULTADOS PRINCIPAIS EN 2014

Introdución. A implantación de sistemas de información ou vixilancia de condutas de risco a nivel poboacional está cada vez máis estendida nos países desenvolvidos. A información que, sobre prevalencia de condutas de risco, deriva deles permite identificar factores sobre os que intervir nunha poboación. A implantación de sistemas de información centrados na poboación adolescente non é algo recente. Así a principios da década de 1990 implantouse nos Estados Unidos o Youth Risk Behavior Surveillance System¹. En España, ata o ano 2007, só a Comunidade de Madrid dispoñía dun sistema equivalente, o SIVFRENT-j.

No ano 2007, a entón Dirección Xeral de Saúde Pública deseñou e implantou en Galicia un sistema de características semellantes, o Sistema de Información sobre condutas de risco para a saúde na Xuventude (SIX). Nese ano o SIX caracterizou diferentes condutas de risco entre os escolares de 4º de ESO de Galicia [vid. BEG 2009; vol. XXI, nº 4 ([enlace](#))]. Entre os seus resultados principais destacou que o 21% dos escolares clasificábanse como fumadores no momento do estudo, o 50% dixeron estar expostos ao fume do tabaco doutras persoas na súa casa, que o 40% tiñan unha dieta óptima e que case o 70% dos escolares eran sedentarios.

Entre os obxectivos do SIX, ademais de estimar a prevalencia de factores de risco nos escolares, a súa distribución poboacional e a co-ocorrência de comportamentos non saudables, está tamén a súa monitorización. Esta monitorización é necesaria xa que os cambios no comportamento suceden de forma gradual, por iso a priori estableceuse unha periodicidade entre estudos de aproximadamente 5 anos. Así no ano 2014 o SIX volveu a enquisar aos estudantes galegos de 4º curso da ESO.

Deseguido descríbense as características do SIX-2014 e os resultados principais do estudo.

Características principais do SIX

Poboación a estudo: Rapaces e rapazas matriculados en 4º de ESO, curso no que todos os rapaces teñen 15 anos a 31 de decembro, excepto aqueles que repiten curso. Esta é unha das idades importantes durante a adolescencia, xa que é cando se toman decisións relevantes sobre o futuro².

Ámbito da enquisa: O ámbito da enquisa é a escola, onde a accesibilidade é moi boa e mitíggase o nesgo de sentirse observados polos pais³.

Marco mostral: Censo de centros escolares que imparten ensino secundario en Galicia, tanto públicos como privados. O marco para a mostraxe proporcionouno a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria. Del elimínanse aqueles centros que non imparten 4º de ESO ou aqueles que teñen menos de 10 alumnos por aula. O marco de mostraxe estaba formado no SIX-2014 por 486 centros nos que había aproximadamente 19.000 alumnos. Elimináronse do marco 2 centros que só impartían os dous primeiros cursos de ESO e 18 centros que tiñan menos de 10 alumnos en 4º, o que supuxo eliminar 114 escolares (0,6% do total). No marco final de mostraxe quedaron 466 centros con 1.078 aulas e 18.962 alumnos matriculados en 4º curso de ESO.

son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

Mostraxe: Unietápica estratificada de conglomerados. As unidades de primeira etapa son as aulas de 4º de ESO e as unidades de análise os alumnos matriculados nas aulas seleccionadas. Os centros estratificáronse en 6 zonas definidas polo seu grao de urbanización segundo o Instituto Galego de Estatística. No SIX-2014 seleccionáronse 129 aulas que pertencían a 119 centros escolares.

Substitución de unidades: Se un centro rexeita participar no estudo, substitúese a aula ou aulas da mostra que pertencen a ese centro. Os alumnos non se substitúen. No SIX-2014 o tamaño de mostra aumentouse un 7% en previsión das perdas, que finalmente foron do 5'8%. En canto ás aulas, foi necesario substituír dúas que pertencían a 1 colexio que rexeitou participar.

Comportamentos de risco prioritarios: O SIX establécese como un sistema de información dinámico e os factores de risco estudados poderán ser diferentes nas distintas edicións do estudo.

No ano 2014 establecéronse como prioritarios 7 factores de risco: consumo de tabaco, exposición ao fume ambiental de tabaco, calidade da dieta, exercicio físico, accidentabilidade, acoso escolar e consumo de alcohol.

Consentimento dos pais ou titores legais: Enviouse aos pais ou titores legais dos escolares unha circular informativa sobre a enquisa onde se solicitaba o seu consentimento pasivo. Isto é, só os pais que non permitisen a participación do seu fillo indicarían ao devolver a circular asinada. No SIX-2014 algún colexio (a instancias do director) solicitou o permiso de xeito activo, mais isto non supón problema algún xa que a forma de solicitar o permiso (activo vs pasivo) non inflúe nos resultados obtidos⁴.

Forma de administración do cuestionario: Cuestionario anónimo autocumplimentado en soporte papel, baixo a supervisión dun enquisador previamente adestrado alleo ao centro escolar. No SIX-2014 o traballo de campo foi levado a cabo por 8 enquisadores. Como técnica motivacional para potenciar a correcta cumplimentación dos cuestionarios, estes levaban un número impreso e peza extraíble co mesmo número que se quedaba o alumno e permitía, conservando o anonimato, que os que cubrisen de forma correcta a enquisa, puidesen participar no sorteo dun iPad.

Control da realización do traballo de campo: Para comprobar se a aplicación da enquisa se realizou de xeito correcto chamouse ao 20% dos colexios para obter o seu parecer.

Control da calidade da información recollida: Os cuestionarios revisáronos manualmente os responsables do traballo de campo, para identificar enquisas sen contestar ou outras que presentasen comentarios pouco apropiados ou resultados sorprendentes. Posteriormente depurouse a base de datos informatizada para detectar inconsistencias. Non se imputaron os datos ausentes.

Control das ausencias: Se cando o entrevistador acudía á aula seleccionada faltaban máis do 15% dos alumnos, o enquisador debería volver outro día para entrevistar a toda a clase. No SIX-2014 esta casuística non se observou en ningún dos colexios. Non se contempla a volta do enquisador para recoller a información dos alumnos que faltaban o día da enquisa, xa que se podería perder o anonimato.

Incidencias do traballo de campo: Os enquisadores dispoñían dunha ficha ou informe de aula onde recollían incidencias do traballo de campo como o lugar onde se realiza a enquisa (clase, salón de actos,...), faltas de asistencia, número de non respostas despois de ver o cuestionario e, por último, o tempo destinado a contestar a enquisa. Por cada aula recolleuse unha folla de incidencias.

Limitacións do sistema: A información obtida procede de datos autodeclarados, e en ningún caso a información se valida con probas obxectivas. Deste xeito, non se pode coñecer o grao de infra ou sobre declaración dalgún comportamento.

O absentismo pode ter impacto nos resultados obtidos xa que os rapaces que faltan a cotío ao colexio teñen comportamentos de risco diferentes⁵. En todo caso, no SIX-2014 as ausencias foron de 110 estudantes, aproximadamente un 5% dos seleccionados, que supón unha media de 1 alumno por aula. No ano 2007 o número de ausentes foi de 111.

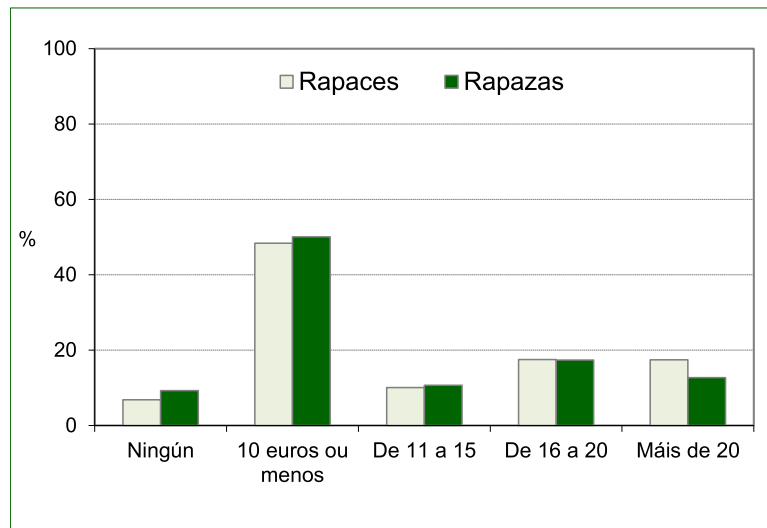
son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

Resultados principais do SIX-2014

En diante, preséntanse os resultados mais destacados do estudo SIX-2014. Móstranse as estimacións puntuais cos seus intervalos de confianza ao 95% entre parénteses.

Características xerais dos rapaces enquisados. No marco do SIX-2014 enquisáronse a 2.415 rapaces de 4º de ESO, 1.170 varóns e 1.245 mulleres. O 66'2% deles tiñan 15 anos no momento da enquisa (outubro-novembro 2014). O 8% naceran fóra de España, principalmente en Suíza, Arxentina, Venezuela, Brasil e Colombia. En relación cos cartos dos que dispoñían os escolares á semana para os seus gastos, o 8% (6'4-9'6) dos rapaces dixeron non dispor de cartos e o 15% (13'2-16'9) dixeron dispor de máis de 20 euros. Neste punto apareceron diferenzas estatisticamente significativas ($p=0'008$) en relación ao sexo (figura 1). Polo que respecta ás características laborais dos pais, o 57% afirmaban que os dous traballaban fóra da casa e o 7'8% declararon que non traballaban ningún dos dous. En canto ao nivel de estudos dos pais, o 13% din non saber o do pai e o 9% o da nai. Segundo a información aportada polos escolares, o 18'9% dos pais e o 25'3% das nais tiñan estudos superiores.

Figura 1. Cartos dos que dispoñen os rapaces á semana en función do sexo (en euros).

Consumo de tabaco. O 59'3% (56'5-62'1) dos alumnos de 4º de ESO en Galicia non lle deron nunca unha calada a un cigarro. Dos que lla deron a idade media da primeira calada foi os 13'4 anos (13'3-13'6) (táboa 1), non habendo diferenzas relevantes entre a idade dos rapaces e das rapazas (13'2 vs 13'7), malia que sexan estatisticamente significativas ($p<0'001$).

Cando se analiza a prevalencia de consumo de tabaco, destaca que non aparecen diferenzas significativas en función do sexo en ningunha das categorías de consumo consideradas: fumadores, ex-fumadores e endexamais fumadores. Como fumadores clasifícanse aqueles rapaces que din que na actualidade fuman, ben de xeito diario, ocasional ou esporádico; os ex-fumadores son aqueles que no momento da enquisa din que non fuman pero que fumaron de xeito ocasional ou diario no pasado e os endexamais fumadores son aqueles que din que non fuman nin fumaron, aínda que nalgún momento lle puidesen dar unha calada a un cigarro. Aparecen diferenzas en función da idade do rapaz, e así entre aqueles de mais de 15 anos a prevalencia de fumadores é 3'1 veces mais alta que nos rapaces de 15 anos, 26'4 vs 8'6 (figura 2).

O 80'9% (78'7-83'2) dos rapaces enquisados decláranse nunca fumadores. A prevalencia de ex-fumadores, tal e como cabía esperar, é moi baixa: 4'8% (3'9-5'8) e non hai diferenzas en función do sexo. O 14'4% (12'5-16'3) dos rapaces enquisados decláranse fumadores e establecen a idade media de inicio do consumo de tabaco aos 14'4 anos (14'2-14'6). En canto ao tipo de tabaco que fuman non aparecen diferenzas en relación co sexo. Os estudantes declaran que principalmente fuman cigarros rubios, o 70%, e o 33% declaran fumar tabaco de lear.

son de declaración obrigatoria urgente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

Na táboa 1 móstranse diferentes características relacionadas co consumo de tabaco por sexo e indícase se hai ou non diferenzas estatisticamente significativas ($p < 0'05$).

Figura 2.- Prevalencia de consumo de tabaco en global, en función do sexo e por idade.

Exposición ao fume ambiental de tabaco (FAT). Neste punto compre volver a recordar que os resultados presentados de seguido son estimacións obtidas a partir de datos autodeclarados que poden estar influídos por diferenzas individuais de percepción. Para valorar a exposición ao FAT na casa, preguntóuselles aos rapaces se algunha persoa fumaba na súa presenza dentro da casa onde vivían.

Táboa 1.- Características do consumo de tabaco. Entre paréntese os IC _{95%}			
Consumo de tabaco	Rapaces	Rapazas	valor p
Déronlle unha calada a un cigarro (%)	39'7 (35'8-43'5)	41'7 (38'3-45'2)	0'385
Idade da primeira calada (anos)	13'2 (13-13'4)	13'7 (13'5-13'9)	<0'001
Fuman de xeito ocasional (%)	8 (6'1-9'9)	8'9 (7'2-10'6)	0'491
Fuman todos os días (%)	4'7 (3'2-6'3)	6'8 (5'2-8'4)	0'017
Idade de inicio (media en anos)	14'4 (14'2-14'6)	14'4 (14'2-14'6)	0'986

O 26'6% (24'8-28'4) di que todos os días alguén fumaba na casa na súa presenza; e o 20'1% (18'6-21'6) di que de cando en vez. Un 53'3% (51'3-55'3) dos rapaces dixeron non estar nunca expostos ao FAT na casa onde vivían.

Cando se lles pregunta pola exposición ao FAT fóra da casa, preguntóuselle polos días de saída de lecer dos fins de semana (venres e sábado). Compre destacar que neste caso o 11'1% (9'7-12'6) dos escolares din que non saen nin os venres nin os sábados. Dos que saen, o 10'1% (8'6-11'6) declaran estar expostos sempre ao fume ambiental do tabaco en lugares pechados de lecer.

Na táboa 2 móstranse estes datos por sexo e nela indícase se hai ou non diferenzas estatisticamente significativas entre rapaces e rapazas.

Calidade da dieta: Adherencia á dieta Mediterránea. Para valorar a calidade da dieta dos rapaces galegos empregouse, ao igual que no estudo realizado en 2007, un test que mide a adherencia á dieta Mediterránea, considerada coma modelo de dieta saudable. O test empregado é o KidMed⁶ que consiste nunha batería de preguntas con resposta dicotómica (Si/Non) que o rapaz pode contestar por si mesmo. Neste test pregúntase tanto por hábitos alimentarios, por exemplo frecuencia do almuerzo, como polo consumo de diferentes alimentos, por exemplo froitas, verduras, peixe ou bolos industriais. Cada resposta

son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

pode ter un valor positivo ou negativo e a suma total de puntos clasifica a dieta como óptima (8 puntos ou mais), mellorable (4 a 7 puntos) e de moi baixa calidade (3 puntos ou menos).

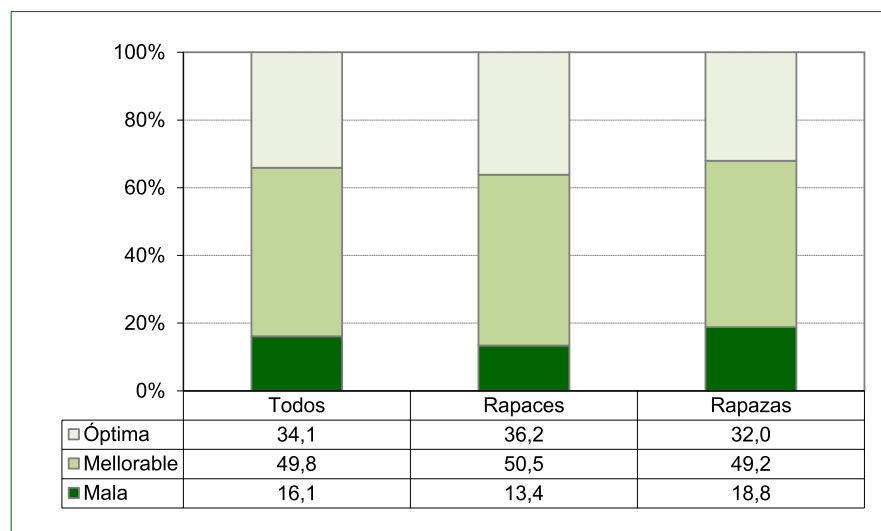
O 34'1% (32'0-36'2) dos rapaces teñen unha dieta óptima, con diferenzas significativas ($p=0'039$) por sexo (figura 3). Ademais resulta preocupante que o 16'1% (14'5-17'7) teñan unha dieta de moi baixa calidade, neste caso a calidade da dieta das rapazas é peor ca dos rapaces (figura 3).

Táboa 2.- Características da exposición ao FAT. Entre paréntese os IC _{95%}			
Lugar de exposición	Rapaces	Rapazas	valor p
Na casa			
Expostos a diario (%)	24'8 (22'4-27'3)	28'4 (26'1-30'8)	0'027
Nunca están expostos (%)	56'3 (53'5-59'1)	50'3 (47'6-53'1)	0'002
Fóra da casa: venres ou sábado			
Sempre	10'5 (8'5-12'5)	9'7 (7'7-11'6)	0'494
Ás veces	36'1 (33'2-38'9)	35'3 (32'5-38)	0'684
Nunca	40'9 (37'6-44'2)	40'0 (37'0-43'0)	0'646
Non sabe	12'5 (10'4-14'5)	15'1 (12'9-17'3)	0'102

Cómpre destacar que o 79'8% (78'0-81'5) dos escolares din almorzar sempre. Esta porcentaxe é máis alta entre os rapaces [85'2 (82'9-87'5)] que entre as rapazas [74'4% (71'8-77'0)]

Os rapaces din comer máis comida preparada e a porcentaxe dos que van a restaurantes de comida rápida é mais alta, pero os rapaces declaran consumir máis leite e produtos derivados, como iogur ou queixo, mais legumes, ademais de froitos secos. Pola contra, as rapazas din comer máis verduras ou hortalizas.

Figura 3. Calidade da dieta.

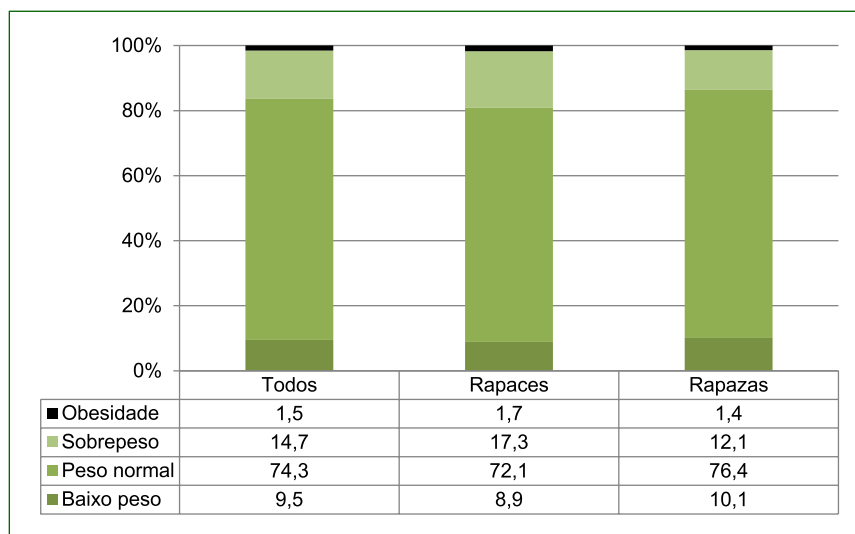
Adiposidade e percepción da imaxe. Para estimar a adiposidade empregouse un método antropométrico indirecto: o índice de masa corporal (IMC), calculado como: peso/altura ao cadrado en kg/m². Para calculalo preguntóuselles aos rapaces polo que medían sen zapatos e polo que pesaban espidos. A pesares de que a información así obtida pode estar a infraestimar a prevalencia de sobrepeso e a de obesidade, noutros estudos comprobouse que as medidas así obtidas en rapaces eran válidas⁷. Posteriormente establecéronse categorías empregando como criterios de corte os valores propostos por Cole⁸⁻⁹, que son os que se empregan como de referencia mundial. Ao establecer os puntos de corte pódese dividir aos rapaces en función do seu IMC en 4 categorías: baixo peso, normopeso, sobrepeso e obesidade.

son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

A media de IMC obtido foi de 21'2 kg/m² (21'0-21'3) e non se atopan diferenzas estatisticamente significativas en función do sexo. Cando se clasifican aos escolares en función das catro categorías definidas previamente destaca que o 16% dos galegos teñen problemas de exceso de peso, ben sobrepeso ou obesidade. O exceso de peso é máis prevalente entre os rapaces (figura 4). Tamén destaca o feito de que 10 de cada 100 escolares, a partir dos datos autodeclarados neste estudo, teñen baixo peso.

Neste punto compre destacar outra vez o nesgo que a autodeclaración do peso e da talla poden provocar na clasificación dunha poboación en función do seu IMC, mais neste caso o nesgo é obxectivable, xa que no ano 2013 se realizou en Galicia un estudo presencial nos colexios para pesar e medir os escolares co obxectivo de coñecer polo miúdo a prevalencia de exceso de peso [vid. BEG 2014; vol. XXVI, nº 5 ([enlace](#))]. Neste caso a prevalencia obtida nos rapaces de 15 anos foi do 20%, 3 puntos porcentuais por riba da obtida a partir de información autodeclarada no SIX-2014. Non obstante o interese de ter información autodeclarada de peso e talla é indiscutible, xa que nos permite avaliar cambios neste indicador ao longo do tempo, xa que os nesgos que afectan aos resultados sempre van no mesmo sentido.

Figura 4. Distribución por categorías do IMC.

Ademais, aos escolares preguntóuselles pola imaxe que tiñan de si mesmos. Neste caso o 54'4% (52'4-56'4) din que teñen un peso axeitado, se ben chegados a este punto a percepción da imaxe varía moito entre os rapaces e as rapazas, como se pode observar na táboa 3.

Táboa 3.- Percepción da imaxe			
Porcentaxe que pensan que ...	Rapaces	Rapazas	valor p
...teñen un peso axeitado	59'3 (56'6-62)	49'6 (46'7-52'4)	<0'0001
... teñen un peso excesivo	20'6 (18'3-23)	38'5 (35'7-41'3)	<0'0001
...teñen un peso deficiente	20'1 (17'8-22'4)	11'9 (10'4-13'5)	<0'0001

Sedentarismo. Aos rapaces enquisados preguntóuselles polo miúdo sobre a realización de actividade física durante a semana anterior á enquisa. Facer referencia a este período temporal é para evitar o nesgo de memoria, xa que preguntar por períodos de tempo máis longos pode interferir no recordo. Para valorar a actividade física empregouse, coma noutros estudos, unha adaptación do Minnesota Leisure Time Physical Activity Questionnaire (MLTPAQ)¹⁰⁻¹¹. Deste xeito tense información detallada sobre as actividades que fai o rapaz, así como dos días de práctica á semana e dos minutos ao día. Ademais preguntóuselles aos rapaces se esta actividade a realizaban de xeito regular durante o ano, xa que interesa saber se a realizan a cotío máis que se a realizan de forma puntual.

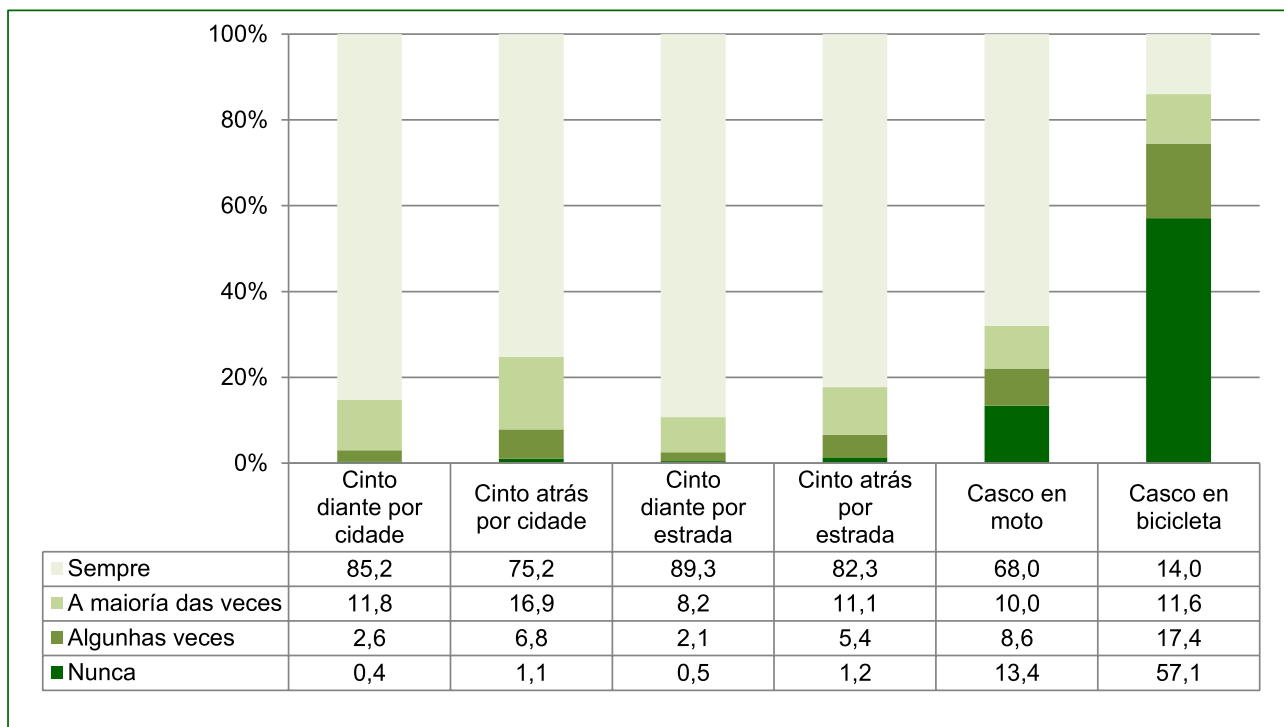
son de declaración obrigatoria urgente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

A definición de sedentarismo fíxose a partir da prevalencia de escolares que ao longo dunha semana non realizan como mínimo 420 minutos de actividade física moderada ou intensa (definida a primeira como aquela asociada a un número de equivalentes metabólicos ou METs de 5 a 8, e a segunda, a máis de 8 METs). Así definido o sedentarismo, a prevalencia obtida é do 70% (67'8-72'2), aparecendo neste caso diferenzas por sexo: a prevalencia de sedentarismo nos rapaces é do 58'6% (55'5-61'7) e nas rapazas do 81'3% (79'1-83'5). A diferenza que aparece entre sexos débese principalmente a que as rapazas realizan actividades físicas de intensidade lixeira, coma por exemplo baile, que non se teñen en conta no cálculo deste indicador.

Accidentabilidade. No estudo preguntóuselles aos escolares se, durante os 30 días anteriores á realización da enquisa, montaran nun coche onde o condutor estivese baixo os efectos do alcohol. O 6% (4'8-7'3) dos rapaces din que si subiron nun coche onde o condutor bebera. En función do sexo os resultados non presentan diferenzas estatisticamente significativas. Cando se lle pregunta polo número de veces que, nos últimos 30 días, montaran nun coche onde o condutor estivese bébedo a media de veces é 6'3 (4'7-7'9), aparecendo diferenzas significativas entre os rapaces [7'6 (4'9-10'3)] e as rapazas [5'1 (3'0-7'2)].

Preguntóuselles polo miúdo polo uso de medidas de protección no coche, na moto ou na bicicleta. Case todos os escolares contestaron que viaxaran nos 12 meses anteriores nun coche (en asentos dianteiros ou traseiros, tanto por cidade como por estrada), o 34'7% nunha moto e o 69'2% en bicicleta.

Figura 5. Uso do cinto de seguridade e do casco.

Medidas de seguridade no coche: Á vista dos resultados mostrados na figura 5 destaca que se ben o uso do cinto de seguridade cando se viaxa no asento dianteiro é alto, non acada o 100%. Ademais compre salientar o descenso no uso do cinto de seguridade cando se viaxa no asento traseiro, tanto por cidade como por estrada.

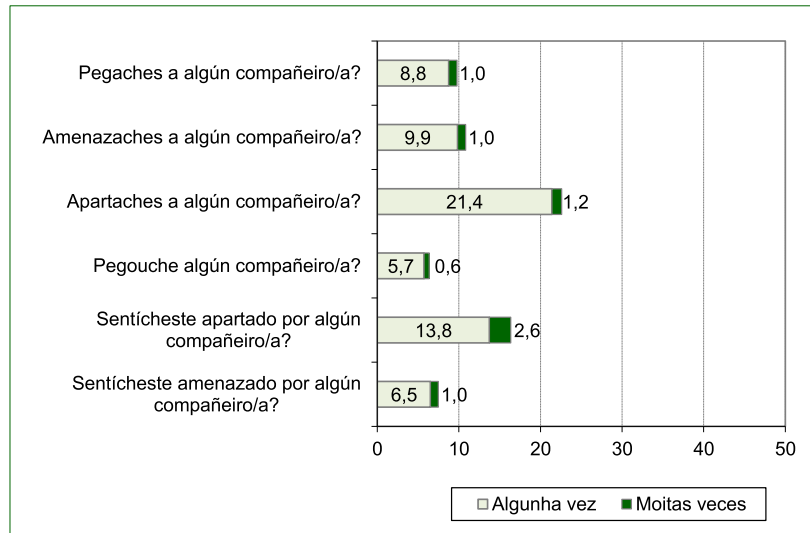
Uso do casco na moto: Só o 68% (64'9-71'1) dos rapaces dixerón que usaban sempre o casco cando ían en moto ou motocicleta, a pesares de ser obrigatorio o seu uso (figura 5). Neste punto destaca que a porcentaxe de rapazas que usaban o casco sempre é máis alto que a dos rapaces (65'2 vs 71'4). O 13'4% (11'1-15'7) dos rapaces que no último ano dixerón que viaxaran en moto declaran que nunca utilizaron casco.

son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

Uso do casco na bicicleta: Os resultados obtidos mostran que o 57'1% dos enquisados (54'1-60'1) non utilizaran nunca casco cando viaxan en bicicleta (figura 5). Esta porcentaxe é mais alta entre as rapazas (62'3 vs 53'4).

Acoso escolar. Preguntóuselles aos escolares se no colexio, ao longo dos meses que levaban do curso, sentíranse acosados ou se pola contra acosaran algún compañeiro (figura 6). O 7'5% declarou sentirse ameazado e o 11% dixo que ameazara a outro compañeiro. Se temos en conta o sexo do escolar, non aparecen diferenzas significativas cando se analiza sentirse ameazado; se ben, estas diferenzas aparecen cando se analiza se son eles os que ameazan. Así o 15'5% dos rapaces din que ameazaron a algún compañeiro ao longo do curso no colexio fronte ao 6'2% das rapazas.

Figura 6. Acoso escolar.

Consumo de alcohol. O 56'5% (53'8-59'1) dos escolares declaran que tomaran bebidas alcohólicas nos últimos 12 meses. Esta porcentaxe diminúe ata o 35'0% (32'3-37'7) cando se lle pregunta polo consumo nos últimos 30 días. En ningún dos casos aparecen diferenzas en función do sexo. O 34'1% (31'2-37'0) din que se emborrachou algunha vez na súa vida, o 29'6% (26'9-32'4) no último ano e o 14'1% (11'9-16'2) nos últimos 30 días. Na táboa 4 móstranse diferentes características relacionadas co consumo de alcohol por sexo e indícase se hai ou non diferenzas estatisticamente significativas ($p < 0'05$).

Táboa 4.- Consumo de bebidas alcohólicas			
	Rapaces	Rapazas	valor p
Tomaches bebidas alcohólicas nos últimos 12 meses?	56'1 (52'4-59'8)	56'8 (53'4-60'2)	0'775
Tomaches bebidas alcohólicas nos últimos 30 días?	35'2 (31'6-38'8)	34'9 (31'5-38'2)	0'879
Emborrachácheste nos últimos 12 meses?	31 (27'4-34'7)	28'2 (25-31'5)	0'182
Emborrachácheste nos últimos 30 días?	13'6 (11-16'3)	14'5 (11'8-17'3)	0'602

En canto a emborracharse tampouco aparecen diferenzas en función do sexo. A idade media da primeira borracheira son os 14'4 anos (13'3-15'5), igual en rapaces que en rapazas.

O máis salientable

Diante de todo cómpre agradecer a alta vontade de participación das escolas seleccionadas, só houbo unha negativa a participar nos 119 centros seleccionados para participar. Tamén débese salientar a alta participación por parte dos rapaces, xa que só houbo un 1'6% de non resposta (7 rapaces rexeitaron cumprimentar a enquisa e 32 entregaron enquisas incompletas que foron eliminadas).

son de declaración obrigatoria urxente ao SAEG todos os casos de enfermidade con:
Febre > 38º C, exantema máculo-papular e : tose ou rinite ou conxuntivite.

- A pesares de que a venda de tabaco está prohibida a menores de idade, débese destacar que case a metade dos escolares de 4º de ESO probaron algunha vez o tabaco e 1 de cada 5 xa é fumador, ben diario ou ocasional.
- En relación coa exposición ao fume ambiental de tabaco destaca o feito de que só 6 de cada 10 dos escolares galegos de 4º de ESO din non estar expostos nunca na súa casa; e que, a pesar de que dende o ano 2010 está prohibido fumar nos espazos de ocio, so 4 de cada 10 dos escolares que saen os fins de semana declaran non estar expostos nunca nos lugares de lecer cando saen os venres ou os sábados.
- En relación coa calidade da dieta, en 7 de cada 10 escolares debería ser mellorada, e en relación coa adiposidade destaca que, aproximadamente, o 15% dos escolares galegos teñen exceso de peso (ben sobrepeso ou obesidade).
- Destaca a distorsión que existe arredor da percepción da imaxe corporal tanto nas rapazas, que se ven gordas, como nos rapaces, que se ven delgados.
- En relación coa prevalencia de sedentarismo, destaca que máis da metade dos escolares galegos son sedentarios.
- En relación coa accidentabilidade chama a atención a alta porcentaxe de escolares que incumpren a normativa de seguridade no que atinxe ao emprego de elementos de protección no coche, e especialmente na moto e na bicicleta.

Para rematar, débese subliñar que a precisión dalgunha das estimacións presentadas, corroboradas no caso do IMC, ao longo do documento están condicionadas pola validez dos test ou pola precisión das preguntas utilizadas para levar a cabo as estimacións.

Coda

Nun vindeiro número do BEG darase conta polo miúdo da evolución, de 2007 a 2014, das condutas de risco para a saúde medidas co SIX, e noutro da frecuencia e distribución da co-ocorrancia de factores de risco.

Referencias.

- ¹ CDC. Tobacco, alcohol, and other drug use among high school students-United States, 1991. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 1992; 41: 698-703.
- ² Janssen I et al. Comparison of overweight and obesity prevalence in school-aged youth from 34 countries and their relationships with physical activity and dietary patterns. *Obes Rev* 2005; 6: 123-32.
- ³ Rootman I, Smart RG. A comparison of alcohol, tobacco and drug use as determined from household and school surveys. *Drug Alcohol Depend* 1985; 16: 89-94.
- ⁴ Eaton DK et al. Passive versus active parental permission in school-based survey research: does the type of permission affect prevalence estimates of risk behaviors? *Evaluation Review* 2004; 28: 564-77.
- ⁵ Henry KL. Who's skipping school: characteristics of truants in 8th and 10th grade. *J Sch Health* 2007; 77: 29-35.
- ⁶ Serra-Majem L et al. Food, youth and the Mediterranean diet in Spain. Development of KIDMED, Mediterranean Diet Quality Index in children and adolescents. *Public Health Nutr* 2004; 7: 931-5.
- ⁷ Brener N et al. Methodology of the Youth Behavior Surveillance System. *MMRW Morb Mortal Wkly Rep* 2004; 53: 1-13
- ⁸ Cole TJ et al. Body mass index cut offs to define thinness in children and adolescents: international survey. *BMJ* 2007 28; 335: 194.
- ⁹ Cole TJ et al. Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey. *BMJ* 2000 6; 320: 1240-3.
- ¹⁰ Elosua R et al. Validation of the Minnesota Leisure Time Physical Activity Questionnaire In Spanish Women. Investigators of the MARATDON Group. *Med Sci Sports Exerc* 2000; 32: 1431-7.
- ¹¹ Elosua R et al. Validation of the Minnesota Leisure Time Physical Activity Questionnaire in Spanish men. The MARATHOM Investigators. *Am J Epidemiol* 1994; 139: 1197-209.